

The background of the book cover is a dark blue gradient. It features a network of thin, light blue lines connecting small dots, creating a web-like pattern. Overlaid on this is a prominent, jagged, light blue waveform that resembles a signal or a stylized mountain range. The overall aesthetic is technological and modern.

MATTI TAINA

ARMEIJASSA KYL MÄN SODAN AIKANA

Varusmiehenä ja reserviläisenä

ARMEIJASSA KYLmän SODAN AIKANA

Varusmiehenä ja reserviläisenä

Alokas Matti Taina

Omistan tämän kirjan
äidilleni Anja Tainalla ja
Isäni Reino Tainan muistolle (1934–2021)
ja pojalleni Joel Tainalle
sekä pojanpojalleni Emil Tainalle.

”Kansa, joka ei tunne historiaansa,
ei voi rakentaa tulevaisuuttaan.”

Adolf Ehrnrooth
Jalkaväenkenraali ja Mannerheim-ristin ritari

Matti Taina

ARMEIJASSA
KYL MÄN SODAN AIKANA

Varusmiehenä ja reserviläisenä

© 2025 Matti Taina
Kustantaja: BoD · Books on Demand, Mannerheimintie 12 B,
00100 Helsinki, bod@bod.fi
Kirjapaino: Libri Plureos GmbH, Friedensallee 273,
22763 Hampuri, Saksa
ISBN: 978-952-80-9434-0

SISÄLLYS

Aforismeja	7
Kiitokset	8
Lukijalle	9
Johdanto	13
Uusi puolustusoppi – alueellinen puolustus	19
Kreml painostaa	21
Kalustohankinnat 1960-luvulla	23
Puolustuskyky 1970-luvun lopulla	25
Santahaminasta Natoon	26
Katsaus lähihistoriaan	30
Ulkovaltojen perämiehet	38
Vuoden 1977 uutisia meiltä ja muualta	40
Kutsuntavelvollinen	45
Ullanlinnasta Pihlajamäkeen	45
Punainen puhelin pärähtää	50
Lähtöbileet	55
Armeijassa kylmän sodan aikana	61
Siviilistä alokkaaksi	61
Komppaniassa herätys!	72
Tappava morsian	75
Tervetulojuhla	80
Kuntotesti	84
Rättisulkeiset	87
Painakaa tämä hilseeseen!	91
Laskiaistiistain ammunnat	96
Puolijoukkueteltoa – pystytä!	98
Sohjoinen Sahara	103
Bioase Moskovasta	108
Sotilasvala tykkimiesten kanssa	112
Voimia vaativa valamarssi	115
Viestimies on erimies	123
Sotilaallinen käsky	123
Kessillä ja kovilla	125
Varustarkastus ja Ontelo-Arskaa	128
Erimieheksi	130

Iso kiho	135
Rasteilta Tilkkaan	140
Senaatintorilla	143
Serkkuni Kari – kauppias itse	148
Viimeinen Marskin ritari ja Pro Patria -taulut	150
Sotakorkeaan	152
Muutto Perkjärveen	156
Hokin talo	158
Lipunkantajana	160
Juhannusjuhla	163
Muurahaisia ja muusikoita	166
Kesävänrikki Taina	169
Syndalen	170
Lapinleuku	173
Baggön taistelu	175
Mukava yllätys	181
Kiitossauna ja virka-apua	183
Sipuliteatteri	187
Pioneerien porukassa	190
Väärällä alalla	193
Äidin päreet paloivat ja isä lähti	195
Sipoonkorven sissiharjoitus	197
Ylennys	201
Yllättävä tehtävä	202
Sotaoikeus	206
Suuri loppusota – ”Harjoitus 77”	209
Talonmiehenä ja siivoojana	223
Läksiäisbileet ja viimeinen ateria	226
Kertausharjoitukset	231
Reservissä	231
Palvelustodistus – sähköasentajaksi	233
Viestikomppanian kertausharjoitus	236
Kovassa porukassa	245
Ilmatorjuntatykistössä	253
Lopuksi	265
Kirjallisuutta	272
Henkilöhakemisto	274
Ylipäällikön päiväkäsky	287

Ci vis pacem, para bellum –
jos haluat rauhaa, varaudu sotaan

Flavius Vegetius Renatus
roomalainen sotilasteoreetikko

*

*Venäjä ei ole koskaan niin heikko eikä liioin niin vahva
kuin miltä se saattaa näyttää.*

Otto von Bismarck
Saksan valtakunnankansleri

*

*Suomi on hyvä maa.
Se on paras meille suomalaisille.
Se on puolustamisen arvoinen maa,
ja sen ainoa puolustaja on Suomen oma kansa.*

Adolf Erik Ehrnrooth
Jalkaväenkenraali ja Mannerheim-ristin ritari

*

Kasakka ottaa sen, mikä on huonosti kiinni.

Sauli Niinistö
Suomen tasavallan presidentti

KIITOKSET

Suuret kiitokset serkulleni Kari Tainalle, pikkuserkulleni Timo Montoselle, veljelleni Jukka Tainalle, langolleni Juha Huuskoselle ja äidilleni Anja Tainalle sekä ystävilleni Jari Pihlaiselle, Seppo Kososelle ja Juha Rakkolalle heiltä saamistani tiedoista, muistoista, ohjeista, neuvoista ja tuesta. Ilman heitä eivät muistini lokeroiden ruostuneet saranat olisi tulleet voidelluiksi ja näinkin hyvin avatuiksi. Kiitos avaamisesta, kiinnostuksesta ja innostamisesta.

Kiitän myös Ilari Niskasta, Veikko Vaikkista, Pertti Suomista, Juhani Pou-tasta, Jarmo Suomista (1944–2021), Pia Mikkosta, Heikki Kasasta ja Antti Vuorelaa saamastani avusta ja tiedoista.

Aivan erityisesti haluan kiittää vaimoani Helena Tainaa, hänen tukensa, vii-saat kommenttinsa ja rakentava kritiikkinsä ovat suuresti auttaneet minua. Ja erityisesti siitä, että hän on kiskonut minut irti tietokoneen äärestä ja saanut mukaansa lenkille tai luontoon, linturetkille tai sieneen.

Villa Helenassa, Marjaniemen siirtolapuutarhassa, Helsingissä

Kalevalan ja suomalaisen kulttuurin ja Sisun päivänä

28. päivänä helmikuuta 2025

Matti Taina

LUKIJALLE

Kerron käsillä olevassa kirjassa kylmän sodan aikaisesta varusmiespalveluksestani Suomen armeijassa ja 1970-luvun YYA-Suomesta. Savenruskeaa vettä on virrannut Vantaassa jo 48 vuoden ajan siitä, kun vuonna 1977 palvelin varusmiehenä maineikkaassa Uudenmaan Jääkäripataljoonassa. Palveluspaikkani oli Stadin omassa varuskunnassa Santahaminassa. Merellisen kauniissa saarella oli jo 1000-luvulla viikinkien idäntien varrelle perustama kauppapaikka. Sen jälkeen saarta ovat hallinneet Ruotsin kuninkaat – Kustaa Vaasa käski perustaa saareen jopa kaupungin, voiton vei kuitenkin Vantaanjoen suu – ja Venäjän keisarit, jotka tekivät Santahaminasta sotilassaaren, Ostrov Lagernyyn, vuonna 1817.

Kouluikäisestä lähtien olen kaksikin käsin ahminut historiaa. Historia-aiheet kirjat, henkilöhistoriat, historiasta kertovat tv-dokumentit ja elokuvat sekä luennot koukuttavat edelleen. Kiinnostuksestani historiaan saan kiittää isääni, joka vei lapsuudessani minua ja veljeäni erilaisiin museoihin, Liisankadulla olleesta Sotamuseosta Suomenlinnaan ja Kansallismuseosta Mannerheim-museoon, joka teki minuun suuren vaikutuksen. Hän luki meille usein myös J. L. Runebergin *Vänrikki Stoolin tarinoita*.

Myöhemmin innostuin kirjoittamaan historiasta. Olen julkaissut kaksi sukuhistoria-aiheista kirjaa: *Hyvästi Inkeri* (2015), jossa kerron inkerinsuomalaisen isoisäni, inkeriläisittäin äijäni, Matti Pietaripoika Tainan (1888–1948) ja hänen perheensä jännittävstä elämästä ja inkerinsuomalaisten kovasta kohtalosta Neuvostoliitossa. *Hyvästi Inkeri* -kirjan itsenäisessä jatko-osassa, *Esiisien maassa* (2017), käyn läpi uuteen kotimaahansa, Suomeen, kotoutuneen Tainan perheen ja muiden inkeriläisten jännittävistä ja dramaattisista vaiheista. Yksi kirjan päähenkilöistä on Inkerissä Saklinan kylän Juhalsimon talossa syntynyt isäni Reino Matinpoika Taina (1934–2021). Teosteni saaman hyvän palautteen ja arvioiden rohkaisemana sekä ystävien, tuttujen ja vaimoni kannustuksen innoittamana tartuin uuteen aiheeseen; oman elämäni muisteluun. Kirjasta piti tulla historiallisen sukusaaga trilogian päättävä teos. Mutta toisin kävi, sillä uuden kirjan aihe rajautui ja valikoitui Euroopassa alkaneen Ukrainan sodan, mielenkiintoisten kirjojen ja inspiroivan tv-sarjan ohjaamana

yhteen elämäni muistorikkaimpaan jaksoon; kylmän sodan aikaan suorittamaani varusmiespalvelukseen ja ajankuvaan 1970-luvun suomettuneesta YYA-Suomesta. Huomattuani aihealueiden osittaisen erillisyyden, niiden laajuuden, joka paisutti käsikirjoituksen sivumäärän liian suureksi, jouduin jakamaan sen kahteen osaan: armeijamuistoistani kertovaan osaan ja suomettumisen synkkään historiaan. Jälkimmäisestä aiheesta ilmestyyneen joskus erillinen kirja. Ehkäpä palaan muihin elämäni vaiheisiin myöhemmin.

Olin jo pariinkin otteeseen ajatellut kirjoittaa armeija-ajastani, mutta aihe oli jäänyt ajatuksena hautumaan. Sitten tuli karu herätys. Uuden tsaarin ja julman diktaattorin Vladimir Putinin laittomasti aloittamat sodat Georgiassa 2008 ja Ukrainassa 2014 sekä yhä itsekkäämmät ja uhkaavimmat puheet ja järjettömät vaatimukset mm. Venäjän kylmän sodan aikaisen etupiirin palauttamisesta, johon Suomikin kuuluisi, saivat suomalaisten ennestään korkean maanpuolustustahdon yhä korkeammaksi. Maamme puolustuskyvyn kehittäminen ja kokonaisvaltainen varautuminen nähtiin entistäkin tärkeämmäksi. Olin vahvasti samaa mieltä, ja mietin miten armeija, aseistus, puolustuskyky ja -tahto ja varusmiesten koulutus olivat kehittyneet niistä ajoista, kun olin asepalveluksessa 1970-luvun lopulla.

Kylmän sodan aikana ainoa Suomea uhkaava sotavoima oli Neuvostoliiton puna-armeija. Vuonna 1991 se vaihtui aggressiivisen Venäjän federaation asevoimiin. Putinin Venäjä aloitti vuonna 2014 laittoman ja roistomaisen sodan itsenäistä Ukrainaa vastaan. Sota laajeni 24. helmikuuta 2022 laajamittaiseksi suurhyökkäykseksi pääkaupunki Kiovan ja koko maan valtaamiseksi. Venäjän hyökkäys muuttui brutaaliksi tuhoamissodaksi, myös erityisesti siviilejä kohtaan. Venäjän tavoitteena oli lopettaa Ukrainan itsenäisyys ja olemassaolo. Euroopassa käynnissä oleva julma sota sai minut uudelleen miettimään Suomen kykyä vastata Venäjän mahdolliseen hyökkäykseen. Sillä jos Venäjä voittaa sodan Ukrainassa, niin mikä maa olisi sen seuraava kohde: Moldova, Viro, Latvia, Liettua, Puola vaiko Suomi? Onko nykyinen puolustuskykymme riittävä? Ja vertaamaan nykyisiä Puolustusvoimia, sen puolustusoppia ja -kykyjä sekä varusmieskoulutusta oman varusmiesaikani koulutukseen, oppeihin ja kykyihin. Tästä oli lyhyt matka aloittaa armeijassa kokemani muistelu. Kirjoitustyö alkoikin täydellä innolla vuonna 2020.

Mietin myös, mikä olisi oma panokseni isänmaan puolustamisessa kuten perustuslain pykälä 127 velvoittaa: ”Jokainen Suomen kansalainen on velvolinen osallistumaan isänmaan puolustukseen tai avustamaan sitä sen mukaan

kuin laissa säädetään.” Muistaisinko ja osaisinko vielä armeijassa ja kertausharjoituksissa opitun, kykenisinkö ja jaksaisinko fyysisesti ja henkisesti? Ehkäpä en enää fyysisesti. Kun mittarissa on jo 68 vuotta, en aliupseerina kuulu enää reserviinkään, joten sotilaalliset tehtävät eivät liene enää mahdollisia. Mutta meistä jokainen voi tehdä kykyjensä puitteissa kyllä jotain, oman osuutensa – minäkin. Koulutukseni ja työkokemukseni turvallisuuspäällikkönä olisivat hyödynnettävissä kotirintaman suojelu- ja turvaamistehtävissä, jos tilanne niin vaatisi.

TV2 esitti vuosina 2018–2023 elokuvaohjaaja Ninni Rokosan käsikirjoittaman ja ohjaaman dokumentaarisen nelikautisen sarjan *Naissotilaat*. Suuren suosion saavuttanut hieno, realistinen ja innostava sarja on kuvattu Porin prikaatissa Niinisalossa, Kainuun prikaatissa Kajaanissa, Rannikkoprikaatissa Upinniemiessä ja Karjalan prikaatissa Vekaranjärvellä. Koukutuin ohjelmaan heti ensimmäisestä kaudesta.

Naissotilaat -sarja välittää hienosti asepalveluksen vapaaehtoisina suorittavien naisten vahvan motivaation, rautaisen asenteen, huumorin, periksi antamattomuuden ja sisun sekä halun oppia ja edetä aina sotilasjohtajiksi asti. Everstiluutnantti Annukka Ylivaara aloitti 1.5.2022 Kaartin jääkärirykmenttiin kuuluvan Uudenmaan jääkäripataljoonan komentajana. Ylivaara on ensimmäinen nainen pataljoonan komentajan tehtävässä maavoimissa. En vuonna 1977 olisi osannut kuvitellakaan naisten asepalvelusta, saatikka pataljoonani komentajaksi naista. Minusta on hieno asia, että suomalaiset naiset ottavat yhä enenevissä määrin osaa myös maanpuolustuksellisiin tehtäviin.

Sain *Naissotilaat* -sarjasta lopullisen lähtölaukauksen kirjoitustyölleni, sillä ohjelma herätti oman varusmiesaikani muistot ja kokemukset vahvana mieleeni inspiroiden minut innoituksen vallassa kirjoittamaan omat vaiherikkaat ja jännittävät armeijakokemukseni kirjaksi. Jostain syystä kohdalleni sattui omasta mielestäni useita rutiininomaisesta ja keskimääräisestä varusmiespalveluksesta poikkeavia tapahtumia. Toivon kirjani herkistävän lukijan omat armeijamuistot. Ja niille, joille asepalvelus on jäänyt kokematta tai on vielä edessä, aikaikkunan 1970-luvun armeijaan ja Suomeen sen kokeneen varusmiehen muistojen kautta.

Suomen tasavallan presidentti Mauno Koivisto (1923–2017):

"Venäläisessä ajattelussa maa on osa Venäjää, kun se on kerran valloitettu. Sillä tavalla mekin edelleen kuulumme heidän ajattelussaan heidän puolelensa [etupiiriinsä]. Venäjän heikkous, jonka me olemme nähneet [Neuvostoliiton romahduksen jälkeen 1991–2000], on poikkeuksellinen tilanne. Venäläiset tulevat pyrkimään ulos nykyisestä heikkoudesta ja tulevat löytämään tavat, joilla he saavat sisäisen järjestyksensä vahvemmaksi. Venäjä on tasankojen maa, ja sillä seikalla on tulevaisuudessakin vaikutuksensa siihen, miten turvallisuuspoliittinen ajattelu [Venäjällä] muotoutuu." (Mauno Koivisto, *Venäjän idea*, 2001, 292–293.)

Preussilainen kenraali ja sotateoreetikko Carl von Clausewitz (1780–1831):

"Poliittisen näkökannan alistaminen sotilaallisen näkökannan ensisijaisuuteen olisi järjenvastaista, politiikkahan on saanut sodan aikaan; politiikka on ohjaava äly, mutta sota vain väline eikä päinvastoin. Mahdolliseksi jää siis vain sotilaallisen näkökannan alistaminen poliittisen näkökannan ensisijaisuuteen."

"Niinpä politiikka siis alistaa sodan kaikkea muuta mahtavamman alkuvoinman, tekee siitä pelkän välineen; hirmuinen lyömämiekka, joka on nostettava kaksin käsin ja kaikin voimin iskemään vain yhden ainoan kerran, muuttuu kevyeksi ja käteväksi kalvaksi, ja tästäkin tulee joskus jopa vain pistomiekka, jota käyttälemällä politiikka voi vaihtelevasti antaa iskuja ja tehdä harhautustemppeja ja väistöjä." (Carl von Clausewitz, *Sodankäynnistä*, 2009, 285–286)

JOHDANTO

Aseellisen maanpuolustuksen kannatus oli Suomessa 1960- ja 1970-luvuilla mittaushistorian alhaisimmalla tasolla. Kun verrataan mitaustuloksia 2020-luvun vastaaviin tuloksiin koskien maanpuolustushenkeä ja tukea yleiselle asevelvollisuudelle, erot ovat huomattavia. Suomen olosuhteet ja tilanne olivat 50–60 vuotta sitten aivan toisenlaiset. Sotilaallisen YYA-avunantosopimuksen aikaisen suomettuneen Suomen geopoliittinen asema ja kapea poliittinen liikkumatila Neuvostoliiton kainalossa olivat silloin määräävinä tekijöinä ja ne näkyivät vahvasti myös mielipiteissä. Maamme kuului tiukasti Neuvostoliiton etupiiriin. Pasifismi, rauhanaate ja aseriisuntaliike, joka kohdistui korostetusti vain länsivaltojen asevarusteluun, olivat Neuvostoliiton masinoimana voimakkaasti muokkaamassa varsinkin suuren ikäluokan ja vasemmiston mieliä. Nyt Suomi on sotilaallisesti liittoutunut Naton täysivaltainen jäsen ja Euroopan Unionin jäsen, eikä Suomella ole enää Neuvostoliiton perillisen, Venäjän, kanssa sen itsenäisyyttä ja itsemääräämisoikeutta rajoittavia sopimuksia.

Maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunnan (MTS) vuoden 1970 ja 2022 kyselyiden tuloksissa on suuret erot. Kysymykseen: ”Jos Suomeen hyökätään, niin olisiko suomalaisten mielestänne puolustauduttava aseellisesti kaikissa tilanteissa, vaikka tulos näyttäisi epävarmalta?”, vastasi vuonna 1970 myöntävästi vain 42 prosenttia ja kieltävästi 51 prosenttia kyselyyn osallistuneista. Vuoden 2022 tulos oli aivan erilainen: kyllä, vastasi peräti 83 prosenttia eli kaksinkertainen määrä verrattuna vuoden 1970 tulokseen. Kieltävästi vastasi ainoastaan 8 prosenttia. Vuoden 2022 kyselyn mukaan yleisen asevelvollisuuden nykyisellään säilyttäisi 82 prosenttia vastaajista. Jos kysymys olisi esitetty 1970-luvulla, tulos olisi saattanut olla hyvinkin negatiivinen, ehkä kuitenkin niukasti yli puolet olisi kannattanut yleistä asevelvollisuutta.

Koko yhteiskuntaan ja kansalaisten asenteisiin vaikuttivat vahvasti poliittiset suuntaukset ja puolueiden ohjelmat. Vasemmistosuuntaus oli erityisen voimakasta juuri 60- ja 70-luvuilla. Oikeiston ja vasemmiston kilpailu äänestäjien ”sieluista” ja eduskunnan voimasuhteista vuosien 1958–1983 eduskuntavaaleissa oli välillä tiukkaakin tiukempaa. Vasemmistopuolueet saivat kak-

sisä vaaleissa, vuosina 1958 ja 1966, eduskuntaan niukan enemmistön, muutoin oikeistoon lukeutuvat puolueet muodostivat enemmistön. Presidentti Kekkonen ohjaili emopuolueensa Maalaisliitto/Keskustapuolue laskettiin oikeistoon, vaikka se oli likeisessä yhteistyössä laitasemmiston kanssa. Maanpuolustustahto alkoi kohota 1980-luvulta lähtien. Neuvostoliiton kaaduttua vuonna 1991 ja Suomen kommunistien ja sosialistien kannatuksen sen jälkeen romahdettua, nousi maanpuolustustahto kiihtyvää tahtia ollen nyky-päivänä maailman korkein.

Leimallisesti juuri vasemmiston asenteet 1960- ja 1970-luvuilla olivat ajan hengen mukaisesti vahvasti armeija- ja asepalvelusvastaisia. Pasifismi ja aseistariisunta, myös Suomea yksipuolisesti koskeva, saivat suurta kannatusta kommunistien ja vasemman laidan sosialidemokraattien riveissä. Vasemmisto vähätteli maanpuolustuksen merkitystä ja Suomen puolustuskykyä ja yleensäkin sen tarvetta vaatien puolustusmäärärahojen leikkaamista unohtaen samalla autuaasti Suomen ja Neuvostoliiton solmiman sotilaallisen avunantosopimuksen, YYA-sopimuksen (1948–1992) sotilaalliset velvoitteet. Suomi oli YYA-sopimuksen takia idän jättiläiskarhun kynsissä kuuluen Moskovan määritelmän mukaan sen etupiiriin. Myös länsi oli tätä mieltä.

Neuvostoliiton Tehtaankadun suurlähetystö ja sen KGB-residenssi (keskuspaikka) olivat taitavasti soluttautuneet suomalaiseen yhteiskuntaan, kaikille sen tasoille, presidenttiä, hallitusta ja eduskuntaa myöten. Soluttautumisesta edesauttoi se, että KGB-asiamiesten toiminta sallittiin, mahdollistettiin ja sitä jopa edistettiin ja toivottiin suomalaisten itsensä taholta. Erittäin tehokas ja onnistunut ”kotiryssä” -toiminta käytti hyväkseen hyödyllisiä idiootteja ja hyväntahtoisia hölmöjä ja erityisesti vallanhimoisia poliitikkoja puoluetäustasta riippumatta.

Neuvostoliiton propaganda ja suomalaisten rauhanliikkeiden masinointi ja ohjailu tukirahoituksen ja kotikommunistien avulla muokkasivat vahvasti myös yleistä mielipidettä. Neuvostoliiton aseet olivat rauhan aseita, ne oli leimattu rauhankyyhkylä, ne olivat kilttejä, jopa Suomenkin aseita kiltimpiä, ja vain puolustusta varten. Ne voitiin riisua vasta viimeiseksi. Taantumuksellisen ja imperialistisen lännen ja varsinkin puolustusliitto Naton aseet ja ohjukset olivat pahoja tuomiopäivän aseita, ne piti hävittää ensimmäisenä, vaikka rauhanmarssien joukkovoimalla. Myös asepalvelus haluttiin muuttaa vapaaehtoiseksi tai jopa kokonaan lakkauttaa. ”Neuvostoliiton sankarillinen puna-armeija puolustaa kyllä tarpeen vaatiessa Suomeakin”, kuuli usein ääri-vasemmiston suusta. ”Samalla se takaisi Suomen siirtymisen sosialististen maiden

onnelliseen perheeseen”, tätä puolislalaista lisätavoitetta ei yleisesti ääneen lausuttu.

YYA-sopimuksen sotilaallisista yhteistoimintapykälistä huolimatta Suomi markkinoi maailmalle itseään harhaanjohtavasti puolueettomaksi maaksi, siksi, joka se halusi olla. Suomen tulkinta YYA:sta korosti ystävyyden lisäksi sen johdantoon kirjattua Suomen pyrkimystä pysytellä suurvaltojen ristiriitojen ulkopuolella. Neuvostoliitto taas tulkitsi sopimuksen sotilasliitoksi tai ainakin Suomea sitovaksi poliittiseksi liitoksi, joksi se myös muodostui. Myös Suomen armeijan aseet ja sotilaat olivat suomalaisten mielestä puolueettoman neutraaleja. Aseita ei rauhan aikana suunnattu ketään vastaan, vaikka niillä salaisesti varauduttiinkin torjumaan Neuvostoliiton hyökkäys. Suomesta tulikin rauhanturvaamisen suurvalta.

Etupiiristään tarkka Kreml ärähti heti, jos suomalaiset ostivat lännestä ”pa-hoja” aseita. Niinpä niitä hankittiin sekä lännestä että idästä. Silti idän karhu välillä murisi ja kotikommunistit kihisivät kiukusta. Puolustusvoimat piti julkisuudessa kaikkia muita ilmansuuntia mahdollisina hyökkäyssuuntina, paitsi ei itää. Mutta tosiasiallisesti se suunnitteli, varautui, varustautui ja harjoitteli ainoastaan Neuvostoliiton hyökkäyksen torjuntaan. Tämän tiesi myös Kreml. Ja venäläiset tiesivät myös kuinka taitavan, motivoituneen ja tehokkaan vastustajan se Suomen armeijasta saisi. Moskovon norsun muistissa olivat suomalaisten torjuntavoitot talvi- ja jatkosodissa ja venäläisten niissä kärsimät hirvittävät mies- ja kalustotappiot.

Kylmän sodan aikana (1947–1991) puolustusvoimat toimivat turvallisuuspoliittisessa kokonaisuudessa ensi sijassa ulkopolitiikan tukena. Perimmäisenä tehtävänä oli valmistautuminen maan puolustamiseen hyökkäystä vastaan. Todennäköisin ja melkein ainoa ajateltavissa oleva hyökkääjä oli Neuvostoliitto, jonka politiikan työkalupakissa on aina ollut moukarina hyökkäyssota toista suvereenia valtiota vastaan. Preussilainen sotateoreetikko ja kenraali Carl von Clausewitz totesi jo vuonna 1832–1833 ilmestyneessä suurteoksessaan *Vom Kriege* (suom. sodasta): ”Sota on vain ulkopolitiikan jatkamista muilla keinoin.” Tämän venäläiset olivat oppineet ja ottaneet käyttöönsä hyvin varhain. Vallankumousjohtaja ja kansanmurhaaja Vladimir Lenin luki moneen kertaan Clausewitzin teoksen, ja toteutti soveltaen sen oppeja Venäjän vallankumouksessa ja bolševikkien vastustajien raivaamisessa ja kommunistisen diktatuurin perustamisessa. Venäjä käyttää julmaa moukariaan edelleen, nyt Ukrainassa.

Puolustusvoimien kehittäminen oli Suomen 1960- ja 1970-lukujen poliittisessa ilmapiirissä hyvinkin haasteellista. Edes armeijan oma ylipäällikkö, presidentti Kekkonen, ei antanut tukeaan, päinvastoin. Varsinkin 1960-luvulla Kekkonen suhtautui Puolustusvoimiin suorastaan vastenmielisesti tukien vasemmistopiirien aseidenriisunta- ja asevelvollisuuden poistamistavoitteita. Kekkonen kosiskeli nuorisoa ja eli heidän kanssaan 1960-luvun jälkipuoliskolla pasifismin kulta-aikaa. Vietnamin sodan herättämä vastenmielisyys kanavoitiin Moskovon taitavasti masinoimana kaikkea sotilaallista toimintaa, myös oman maan puolustusvoimia vastaan. Suomessakin poltettiin jopa sotilaspasseja ja Sadankomiteaan ja Rauhanpuolustajiin virtasi jäseniä. Siviilivastarintaa tarjottiin naiivisti ja aivan vakavissaan vaihtoehdoksi aseelliselle puolustukselle. Yleisen asevelvollisuuden tarkoituksenmukaisuus asetettiin kyseenalaiseksi ”tykinruokapolitiikkana” ja suuret reservit ehdotettiin korvattavaksi vähälukuisella mutta hyvin varustetulla ammattiarmeijalla, tai vain rajavartioidella ja poliiseilla.

Kekkonen kaatoi lisää vettä pasifistien ja vasemmistoradikaalien propagandamyllyyn tervehtiessään Suomen nuorisoa *Teinilehdessä* keväällä 1964: ”Rauhantyö on meillä vuosikymmenien ajan ollut hyljeksittyä. Sen tekijät ovat yleisen mielipiteen mukaan olleet parhaassa tapauksessa hassahtaneita idealisteja tai vähä-älyisiä myötäjuoksijoita, mutta yleisimmin pahoja kommunisteja. Tällainen ’yleinen mielipide’ on saatava muuttumaan, sillä – kuten itsenäisyyspäivänä 1963 lausuin ylioppilaiden edustajille – rauhantyö nykyisenä aikana on osa nuorison isänmaallisuutta, se on osa kaikkien kansalaisten isänmaallisuutta”. Presidentin varsinaiset moitteet kohdistuivat maanpuolustusväkeen: ”Jos maanpuolustuksen hyväksi toimiva suhtautuu halveksivasti rauhantyöntekijään, hän on väärässä. Maailman rauha on kaukainen päämäärä, mutta se ei toteudu, ellei sen hyväksi tehdä työtä. Yhteiskunnan silmissä on rauhantyö tunnustettava yhtä isänmaalliseksi kuin mikä tahansa muu kansallisesti jalo toiminta”, puolustusvoimien oma ylipäällikkö myllytti.

Presidentillisen hyväksymisen siivittämänä alkoi aseistakieltäytyjien määrä lisääntyä 1960-luvun puolestavälistä alkaen. Seuraavalla vuosikymmenellä se oli varsinkin vasemmistonuorten keskuudessa suorastaan aatteellinen velvollisuus. Tämä asenne levisi myös poliittisiin vasemmistoliikkeisiin kuulumattomiin tavallisiin nuoriin miehiin. Osa heistä ajatteli, että oli jollain keinolla laistettava varusmiespalvelus, joko heittäytymällä ”hulluksi” tai sairaksi tai keksimällä äkkiä jokin vakaumus, jonka perusteella voisi itsekkäästi välttää armeijaan joutumisen. ”Mua ei kiinnosta pätääkään toi paska intti.

Matti Taina kertoo mukaansa tempaavasti kylmän sodan aikaisesta varusmiespalveluksestaan Uudenmaan Jääkäripataljoonassa Helsingin Santahaminassa ja Kekkosen ajan YYA- Suomesta. Varusmiespalvelus oli kirjoittajalle ainutlaatuinen, antoisa ja rikas kokemus ja henkisen kasvun, ihmissuhdetaitojen ja itsetunnon kehittymisen aikaa. Kirjoittajalle kertyi vahvasti koetusta, jännittävästä ja tapahtumarikkaasta armeija-ajasta - hänelle sattui useita rutiininomaisesta palveluksesta poikkeavia tapahtumia - hienoja muistoja loppuelämän ajaksi. Kirjoittaja toivoo kirjan herkistävän lukijan omat armeijamuistot, ja niille, joille asepalvelus on jäänyt kokematta tai on vielä edessä, aikaikkunan 1970- luvun Puolustusvoimiin ja suomettuneeseen Suomeen sen silloin kokeneen nuoren varusmiehen muistojen kautta.

BoD

